
Kuin kukkona tunkiolla

Erkki Teräväinen: Maaseudun Tulevaisuus 100 vuotta. Suomen äänen kannattaja 1916–2016. Maahenki 2016. 287 s. ISBN 978-952-301-086-4.

Kuin kukko tunkiolla ja samalla Suomen äänen kannattaja. Näin luonnehtivat Erkki Teräväisen teoksen kansikuva ja alaotsikko tutkimuksen kohdetta, vuonna 2016 sadan vuoden ikään ehtinyttä tuottajajärjestö MTK:n äänenkannattajaa *Maaseudun Tulevaisuutta*. Kuin kaikissa tilanteissaan rehvakas kukko, myös maanviljelijäin oma sanomalehti on rehvakkaasti – sallittakoon tämä ilmaus – enemmän kuin pelkkä taustayhteisönsä aviisi. Se on varsinkin ensimmäisen puoli-vuosiatansa aikana heijastanut pitkälti koko talonpoi-

kaisen Suomen yhteiskunnallisia tunteja, muutoinkin kuin pelkän elinkeinopolitiikan osalta. Ja edelleenkin se nostaa esiin niitä tunteja, joita laajan maaseudun väellä on aina pohjoisinta Suomea myöten. Kukko ja alaotsikko ovat oikealla asialla. Se käy oivallisesti esiin Erkki Teräväisen käyttämällä vajaalla 300 sivulla, joilla hän piirtää kuvan *Maaseudun Tulevaisuudesta*, tuosta kansainvälisestäkin ainutlaatuisesta sanomalehdestä.

Onnistuneita sanomalehtihistorioita ovat kirjoittaneet muun muassa Keijo K. Kulha 1920- ja 1930-lukujen *Helsingin Sanomista* (1989), Tauno Saarela oululaisesta kommunistilehti *Kansan Tahdosta* (2006) ja Timo Mikkilä Suomen keskustan (aikaisempi maalaisliitto ja keskustapuolue) äänenkannattajasta *Maakansa–Suomenmaasta* (2008). Joukkoa jatkaa Erkki Teräväinen. Hän aloittaa työnsä osuustoimintamies Hannes Gebhardin jo 1900-luvun ensi kymmenellä esiin nostamasta lehtihankkeesta, joka lopulta, aluksi Pellervo-seuraan kytkettyneenä, toteutui vuonna 1916 maailmansodan riehussa Euroopassa. Teräväinen kuvaa perusteellisesti porvarillisten tahojen lehdeksi syntyneen *Maaseudun Tulevaisuuden* perustamisjärjestelyt ja niiden taloudelliset ratkaisut – ja lehden alkutaipaleen taloudelliset vaikeudet – samoin kuin alussa ilmenneet toimituksen linjariidat. Esiiin nousevat myös maalaisliiton johtomiesten Santeri Alkion ja Kyösti Kallion skeptiset atokset uudesta julkaisusta.

Teräväinen kuljettaa lukijan jouhevasti kaksikymmenluvulle, jolloin julkaisusta tuli Maataloustuottajain Keskusliiton MTK:n lehdeksi siirtyneenä kolmesti viikossa ilmestyvä broadsheet-kokoinen sanomalehti, jollainen se on edelleen. Tekijän mukaan lehti löysi nopeasti paikkansa MTK:n näkemysten tulkkinä. Maatalouspolitiikan ja järjestötoiminnan lisäksi se tarjosi lukijoilleen myös alansa asiantietoa ja enenevästi myös muuta uutisaineistoa sekä kulttuurua. Tämä linja piti vuosikymmenet. Kaksikymmenluku oli maatalouselinkeinolle nousun aikaa. Tuotantoluvut kasvoivat, ja valtiovalta pyrki tukemaan elinkeinoja monin tavoin. *Maaseudun Tulevaisuus* antoi tälle selkeän tukensa. Kolmikymmenluvun taitteen tapahtumissa lehdeillä oli selvä linja. Se suhtautui Lapuan liikkeeseen pidättyvästi ”maakunnan miesten” talonpoikaisuudesta huolimatta, ja presidentti Ståhlbergin kyydytyksen se tuomitsi jyrkästi. Lukuisia tiloja raastaneen pula-ajan aikana lehti vaati valtiovalalta viljelijöitä tukevia toimia. Teräväinen tarkastelee myös tutkimansa julkaisun muuta kuin maatalouteen liittyvää sisältöä ja muistuttaa esimerkiksi Lauri ”Tahko” Pihkalan toimineen lehden urheilukomentaattorina vuodesta 1935 alkaen aina 1970-luvulle asti. Kulttuuripalstoilla näkyi muun

muassa Mika Waltarin kynän jälki. Lehdellä oli jo kaksikymmenluvulla ulkomaisia avustajia yhdeksästä Euroopan maasta sekä Yhdysvalloista. Jo ennen sota-aikaa lehdeissä alkoi ilmestyä erinäisiä erikoisosioita, joiden lisäksi myös kuvitus lisääntyi huomattavasti.

Kirjan toinen pääluke käynnistyy sotavuosien päätymisestä. *Maaseudun Tulevaisuus* tuki karjalaisen siirtoväen asuttamista, sillä se tiesi uusia maataloita ja – uusia tilaajia. Lehti pysyi puoluepoliittisesti sitoutumattomana, mutta suuntautui päättäväisesti sosialismia ja kommunismia vastaan. 1940-luvun lopun ja 1950-luvun alun poliittisissa asetelmissä, joissa maataloustuotteiden säännöstellyt hinnat olivat sidoksissa palkansaajien säänneltyihin palkkoihin, lehti oli ymmärrettävästi MTK:n linjoilla. Niin tuottajajärjestö kuin sen lehtikin katsoivat, ettei viljelijäin tulotaso pysynyt työväestön palkkojen tahdissa. *Maaseudun Tulevaisuus* myös vastusti ay-liikkeen ja eritoten kommunistien järjestämiä lakkoja; yhteiskuntarauhaa ei saanut järkyttää, lehti katsoi.

Maaseudun Tulevaisuuden talouspoliittinen erityis-tehtävä oli kannustaa viljelijöitä tuottajaosuustoiminnalliseen järjestäytymiseen, Teräväinen muistuttaa. Hän jatkaa: ”Ohjakset omiin käsiin”, oli iskulause, jota viljeltiin laajalti 1940-luvun lopusta aina 1960-luvulle. Viljelijäin omat tuotteet myytiin, välitettiin, jalostettiin ja markkinoitiin omien osuuskunnallisten yritysten kautta. Tuottajien osuustoiminnalliset yritykset muodostuivat *Maaseudun Tulevaisuudelle* tärkeäksi ilmoittajaryhmäksi.”

1970-luvulla *Maaseudun Tulevaisuus* oli uusien haasteiden edessä. Maatalouselinkeinonkin piirissä suurten ikäluokkien aikuistuminen tiesi muuttoliikettä etelän kaupunkeihin ja Ruotsiin. Varsinkin porvarillisen väestön silmissä vasemmistolainen henki alkoi vallata vaarallisesti alaa. ”Partaradikaalit” nousivat esiin ja Vanha vallattiin. Sosialismissa ei tarvittu maanomistajia. MTK:lle ja *Maaseudun Tulevaisuudelle* yksityinen omistusoikeus oli pyhä asia. Teräväinen kirjaa nämä tilanteet samoin kuin lehden talouden ja MTK-suhteiden kehityksen nykypäivään mallikkaasti. Maatalouselinkeinoja kohdanneet muutokset vaikuttivat luonnollisesti myös lehden levikkiin ja talouteen. Vaikeuksia ilmeni, mutta niistä selvitettiin ajan mittaan.

Suomen jäsenyys Euroopan Unionissa (vuoteen 1993 Euroopan Yhteisö EY) merkitsi huomattavaa muutosta suomalaisen maatalouspolitiikkaan ja maanviljelijöiden asemaan. Aiemmat kotimaiset maataloustukiratkaisut jäivät historiaan. Suomen EU-jäsenyyteen *Maaseudun Tulevaisuus* suhtautui 1990-luvun alkupuolen jäsenyysneuvottelujen ajan ”Ei ellei” -lin-

jalla. Ellei neuvotteluissa voitaisi saada suomalaisviljelijäin etuja turvaavia ratkaisuja, lehti vastustaisi EU-jäsenyyttä. Jäsenyyttä vastustaneiden viljelijäin yleisön-osastokirjoitusten julkaiseminen ei ollut lehdessä kuitenkaan itsestäänselvyys. *Maaseudun Tulevaisuutta* ei haluttu nostaa EI-EY-liikkeen näkyväksi äänitorveksi. Ihmettelemistä lehdellä oli MTK:n pitkäaikaisen puheenjohtajan Heikki Haaviston siirtyessä Esko Ahon hallituksen ulkoministeriksi ja yhdeksi jäsenyysneuvottelijaksi.

EU-Suomessa maatalouselinkeinon asema on tasaisesti heikentynyt. *Maaseudun Tulevaisuus* on seurannut tilannetta tiiviisti ja kannustavalla otteella. Teräväinen toteaa: ”Maaseudun Tulevaisuus jatkoi EU:n maatalouspolitiikan kriittistä arviointia, tosin EU-aikaan oli jo totuttu. Asioita osattiin tarkastella laajemmasta lähtökohdasta; pitkä maatalouden siirtymäaika EU-järjestelmään antoi siihen mahdollisuuden. [...] Maatalousuutisointi ja EU-maatalouspolitiikan seuranta olivat Maaseudun Tulevaisuuden osaamisen keskeisintä antia.”

Tänään *Maaseudun Tulevaisuus* jatkaa menestyksellistä taivaltaan yhtenä Suomen suurilevikkisimmistä sanomalehdistä, vaikka maatalousväestön osuus Suomen väestöstä on pudonnut lehden historian aikana 70 prosentista muutamaan prosenttiin. Teräväinen kysyy: ”Kuinka erityisalaansa keskittynyt sanomalehti on elänyt läpi vuosikymmenten, suurten muutosten mukana?” Hän arvioi *Maaseudun Tulevaisuuden* kyenneen muuttumaan maatalouselinkeinon murrosten sekä maatalouspolitiikan ja yhteiskunnan muutosten mukana. Lehti on myös suunnannut huomionsa metsätalouteen ja saanut tilaajikseen kaupunkilaisia metsänomistajia. Lisäksi *Maaseudun Tulevaisuus* on palannut yleislehden kaltaiseksi ja toisaalta vakiinnuttanut asemansa maatalouden ja EU-maatalouspolitiikan asiantuntijana. Mediamaailman murroksessakin se on löytänyt uusia lukijoita. ”Lehti on maaseudun ääni Suomelle”, Teräväinen kiteyttää.

Teräväinen on jakanut teoksensa kahteen varsinaiseen päälukuun, joista ensimmäinen ulottuu jatkosodan päättymiseen toisen kattaessa vuodet 1945–2016. Tekijä perustelee jakoaan seuraavasti: ”Maaseudun Tulevaisuuden ilmestymisvuosia 1916–1944 on

nimettävissä omaksi jaksokseen, jolloin lehti oli genreltään erilainen kuin tämän jälkeen ilmestynyt Maaseudun Tulevaisuus. Jakson muotoutumiseen vaikutti maatalouden merkitys yhteiskunnassa, MTK:n asiantuntijuuteen perustunut vaikutusvalta, järjestön jäsenrakenteen painottuminen keskisuurten ja suurten tilojen maanviljelijöihin sekä maataloustuottajain edunvalvonnan rakentuminen ja heidän paikkansa etsiminen yhteiskunnallisena vaikuttajana”. Perustelu ei vakuuta, kun tarkastellaan asiaa esityksen lukijaystävällisyyden kannalta. Tämän kirjoittajaa tehty ratkaisu häiritsee. Satavuotishistorian olisi hyvin voinut jakaa neljään, kukin noin 25 vuotta kattavaan, kronologisesti etenevään ja eri aihealueet sisältävään varsinaiseen päälukuun, jolloin nykyinen pääluku 2 olisi tullut jaetuksi sodan jälkeisiä vuosikymmeniä, 1960-luvun murroksen jälkeisiä vuosikymmeniä ja EU-Suomea käsitteleviin päälukuihin. Teräväisen teksti olisi antanut perusteet tällaiselle päälukujaolle, jonka myötä tekijän muutoin oivallinen esitys olisi helpommin omaksuttavissa. Nyt esimerkiksi sivulla 198 tehdään lehden EU-Suomea ja julkaisun viime vuosikymmenten kehitystä kuvaavien alalukujen päätteeksi tilitystä julkaisun luonteesta vuonna 2016, minkä jälkeen, seuraavan alaluvun alkajaisiksi palataan 1950-luvulle ja lähdetään tarkastelemaan lehden ulkoasun muutoksia. Suurena, vuodet 1945–2016 kattavana kokonaisuutena toinen pääluku on valitettavan sekava. Miinus myös siitä, ettei teoksessa ole henkilöhakemistoa.

Esityksellisen rakenteen ongelmista huolimatta on kokonaisarviona todettava, että Erkki Teräväisen tutkimus on erinomainen sanomalehtihistoria. Se kertoo empaattisesti, mutta silti analyttisesti kaiken oleellisen *Maaseudun Tulevaisuuden* vaiheista. Niin toimitustyö, ulkoasun kehitys, levikki, talous ja yhteydet kustantajiin sekä lehden poliittinen linja ja kannanotot käyvät perusteellisesti esiin. Tekijä sitoo onnistuneesti lehden linjanvedot yleiseen poliittiseen ja eritoten maatalouspoliittiseen kehitykseen sekä MTK:n linjauksiin. Tekstiä täydentää informatiivisuudessaan ja värikkydessään erinomainen kuvitus sekä onnistunut taitto monine, muun muassa päätoimittajat esittelevine tietoisuuskalatoineen. Teos on paitsi oivallista sanomalehtihistoriaa myös yhteiskuntahistoriaa parhaasta päästä.

ERKKI VASARA, DOSENTTI, VTT
HELSINGIN YLIOPISTO